

Оценка на риска при внос на саксийни растения японски кисел трън (*Berberis thunbergii*) от Турция на територията на Европейския Съюз

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията¹, като „растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“.

Това научно становище обхваща рисковете за здравето на растенията, породени от саксийни растения (2–3 годишни) от *Berberis thunbergii*, произведени в разсадници и внесени в Европейския съюз (ЕС) от Турция, като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Националната организация по растителна защита на Турция.

Към този момент има данни за 4 карантинни вредителя в ЕС, за които се съобщава, че използват *Berberis spp.* като растение гостоприемник.

От тези 4 карантинни вредителя е установено, че един вид – *Bemisia tabaci* отговаря на трите критерия за допълнителна оценка (вредителят присъства в Турция; *Berberis spp.* е негов гостоприемник и един или повече жизнени етапа от развитието на вредителя протичат по него), поради което са били избрани за по-нататъшна оценка.

За нерегулираните вредители в ЕС, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези нерегулирани вредители, за които *Berberis spp.* е гостоприемник, са оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- присъствие на вредителя в Турция;
- вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;
- *Berberis spp.* е гостоприемник на вредителя;

¹ Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията от 18 декември 2018 година за изготвяне на временен списък на високорискови растения, растителни продукти или други обекти по смисъла на член 42 от Регламент (ЕС) 2016/2031, както и списък на растения, за чието въвеждане в Съюза не се изискват фитосанитарни сертификати по смисъла на член 73 от посочения регламент, OJ L 323, 19.12.2018.

- един или повече жизненни етапа на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;
- вредителят може да окаже негативно влияние на територията на ЕС.

Вредителите, които отговарят на всички пет критерия, са избрани за допълнителна оценка.

От оценените видове, които попадат в списъка с нерегулирани вредители в ЕС, за допълнителна оценка е избран неприятелят *Malacosoma parallela*.

Вероятността за свобода от вредители след оценка на въведените мерки за намаляване на риска за саксийни растения на възраст 2–3 години от *B. Thunbergii*, предназначени за износ в ЕС, са били оценени.

За *B. tabaci*, вероятността за свобода от вредители след оценката на настоящите мерки за намаляване на риска, беше оценена като „свободна от вредители с някои изключителни случаи“ с 90% диапазон на несигурност, достигайки от „Изключително често без вредители“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH заключава (с 95% сигурност), че между 9 928 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от *B. tabaci*.

За *M. parallela* вероятността за отсъствие на вредители след оценка на настоящите мерки за намаляване на риска беше оценена като „без вредители с някои изключителни случаи“ с 90% диапазон на несигурност, достигащ от „без вредители с някои изключителни случаи“ до „Почти винаги без вредители“.

Панелът PLH заключава (с 95% сигурност), че между 9 956 и 10 000 растения на 10 000 ще бъдат свободни от *M. parallela*.

Значение за България

Тютюневата белокрилка (*Bemisia tabaci*) е опасен неприятел по земеделските култури. Освен преките щети, които нанася при храненето си, *B. tabaci* вреди и косвено.

Тя е вектор на повече от 100 растителни вируса от родовете *Begomovirus*, *Crinivirus*, *Ipomovirus*, *Carlavirus* и *Torradovirus*. Бегомовирусите са вируси, способни да причинят загуби от порядъка на 20 до 100%.

В последно време два от вирусите (*Tomato chlorosis crinivirus* и *Tomato yellow leaf curl begomovirus*), които пренася *B. Tabaci*, са се превърнали във важни болести за отглежданите в култивационни съоръжения домати.

Освен това при смученето на сок, ларвите отделят обилно медена роса, върху която се развиват чернилни гъби от род *Capnodium* и значително намалява фотосинтетичния потенциал на растенията.

В България, *B. tabaci* се среща главно в оранжерии.

Неприятелят се пренася основно с растителен материал – саксийни цветя, рязан цвят и т.н., поради което е препоръчително при закупуване на растения *B. thunbergii* да се следи за наличието на белокрилки.

За да се установи наличие на белокрилки е необходимо да се извърши визуален преглед на долната повърхност на листата на растенията. Възрастните индивиди се откриват върху най-горните млади листа, а какавидите се намират върху средния и най-долния етаж на растенията. Борбата трябва да започне веднага след откриване на първите индивиди.

Източник:

Commodity risk assessment of Berberis thunbergii potted plants from Turkey, EFSA Journal 2022;20(6):7392 – <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/7392>

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>

Изготвил:

Николай Спасов, главен експерт

Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ

17.08.2022 г.